

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАўНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОВАў ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 2 (702)

Аўторак, 4 студзеня 1949 года.

Цана 50 кап.

МАСКВА, КРЭМЛЬ.

Вялікаму Сталіну ад беларускага народа

Дарагі наш правадыр, бацька і настаўнік!

У вялікі і радасны дзень святкавання 30-годдзя Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі беларускі народ шле Вам, арганізатару і натхніцелю вялікіх перамог камунізму, лепшаму другу беларускага народа, самаму гарачаму пачуццю любові, адданасці і ўдзячнасці.

У гэты гістарычны для нас дзень мы ад усёго сэрца гаворым: няма большага шчасця, чым жыць і працаваць у краіне, якая ідзе над сцягам Леніна—Сталіна! Няма большай годнасці і чэсці, чым быць грамадзянінамі Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік і першымі ў свеце будаваць камунізм.

На працягу сваёй шматвяковай гісторыі беларускі народ уперню і мужна змагаўся супроць чужаземных прыгнятальнікаў, за ўз'яданне са сваім старэйшым братам—рускім народам. Толькі дзякуючы вялікаму рускаму народу Беларусь была вызвалена ад прадажнага ўладарства польскіх памешчыкаў, выратавана ад чужаземных ордэў Напалеона і нямецкіх захопнікаў.

Герачная рэвалюцыйная барацьба ўсіх народаў Расіі на чале з рускім рабочым класам, якая ўвільчалася перамогай сацыялістычнай рэвалюцыі, наведзі вываляла беларускі народ ад прыгнёту памешчыкаў і капіталістаў.

Да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Беларусь была адной з адсталых нацыянальных ускраін Расійскай імперыі. Капіталісты, памешчыкі, кулакі, царскія чыноўнікі і жандары жорстка эксплуатавалі і прыгнётвалі рабочы і сялянскі Беларусі. Парыж ператварыў Беларусь у каляніяльную прадатка імперыі, вышэйша з яе ўсё сваё імя змяна затрымліваў не гаспадарства і культурнае развіццё. У Беларусі не было ні газет, тэатраў на беларускай мове, ні ніводнай вышэйшай навуковай установы. 80 процантаў навагодняга Беларуска было непісьменным.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя разарвала ланцугі сацыяльнага і нацыянальнага рабства, адкрыла новую эру ў гісторыі нашага народа, у гісторыі ўсяго чалавечства — эру сацыялізму.

Дзякуючы Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, дзякуючы партыі большавікоў беларускі народ упершыню за ўсю сваю гісторыю атрымаў права і магчымасць тварыць сваю нацыянальную сацыялістычную дзяржаву.

Дарогі Іосіф Вісарыявіч! Разам з бясмертным Леніным Вы, наш любімы правадыр і настаўнік, былі заснавальнікамі Беларускай Савецкай дзяржавы.

1 студзеня 1919 года быў апублікаваны Маніфест аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. З таго часу дзень 1 студзеня стаў нацыянальным святам Беларускага народа.

Савецкая ўлада ў Беларусі ўтвардзілася ў выніку жорсткіх барацьбаў супроць унутраных і знешніх ворагаў сацыялістычнай рэвалюцыі. У гэтыя крокі Беларускага народнага вызвалення і ўмацавання дзяржаўнай незалежнасці неадраўна Вашым імем, наш родны Іосіф Вісарыявіч!

І натхненныя вялікім Леніным і Сталіным, герачна Чырвонымі палкамі ў 1918 года чыноўніцтвам і патраўніцтвам Чырвонай Арміі кіраўніцтвам Беларускай Савецкай дзяржавы ў ліпені 1920 года выгналі з Беларусі беларускіх захопнікаў і аднавілі дзяржаўную незалежнасць. Беларускі народ ніколі не забудзе дадзенай Вам, таварыш Сталіне, ласкай апазіцыі баявых падзвігаў працоўнай Беларусі, якія самааддана змагаліся з беларускімі бандзі.

У суровай барацьбе з інтэрвенцыяй і ўнутранай контррэвалюцыяй, у герачныя гады сацыялістычнага будаўніцтва ўмацавалася пераможная дружба народаў нашай краіны. Выразіце іх волю. Першы Усеагульны з'езд Савецкага Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік, у смяццях, як роўная сярод роўных, увайшла Беларуска Савецкая Соцыялістычная Рэспубліка.

Дзякуючы брацкаму дапамозе народаў СССР і, перш за ўсё, вялікага рускага народа, кіруючай партыі Леніна—Сталіна Савецкай Беларусі за гады мірнага будаўніцтва ператварылася ў квітучую рэспубліку з перадавай прамысловасцю, будынкамі сацыялістычнай сельскай гаспадаркі і высокаразвітай культуры.

Савецкая дзяржава аказала беларускаму народу велізарную дапамогу ў справе ператварэння Беларусі ў індустрыяльную рэспубліку. З года ў год раслі капітала-

за для народа Заходняй Беларусі шлях да шчаслівага сацыялістычнага жыцця.

Савецкая ўлада перадала працоўным сялянам Заходняй Беларусі звыш аднаго мільёна гектараў зямлі, якая належала раней памешчыкам і кулакам. Сяляне-беднякі і батракі атрымалі ад савецкай улады дзесяткі тысяч гадоў жыцця, вялікую колькасць сельскагаспадарчага інвентару. Была нацыяналізавана прамысловасць. 400 тысяч беспрацоўных атрымалі работу на прадпрыемствах і ва ўстановах Савецкай Беларусі. Упершыню ў сваёй гісторыі працоўны Заходняй Беларусі атрымалі школы, газеты, тэатры на роднай беларускай мове.

Увесь беларускі народ з гэтага часу быў уз'яданы ў сваёй адынай Савецкай дзяржаве, стаў поўнапраўным гаспадаром сваёй зямлі і сваёй дэсу.

Вялікія сацыялістычныя ператварэнні, якія адбыліся ў Беларусі, як і ва ўсім Савецкім Саюзе, змянілі аблічча нашай краіны і нашага народа. Партыя Леніна—Сталіна выхавала ў беларускім народзе новыя выдатныя якасці — палымны сацыялістычны патрыятызм, палітычную свядомасць і высокі ўзровень культуры, сацыялістычныя адносіны да працы, дысцыплінаванасць і арганізаванасць, стойкасць і ўпэўненасць у сваіх сілах, гадоўнасць мукна пераадоўваць усякія цяжкасці і перашкоды, якія стаць на шляху да камунізму, рэвалюцыйную пільнасць і дыянальнасць да ворагаў сацыялістычнай Айчыны.

У гэтыя высокародныя гады савецкіх людзей з асаблівай сілай выявіліся ў гады Вялікай Айчыннай вайны Савецкага Саюза супроць гітлераўскай Германіі.

Беларусі адной з першых савецкіх рэспублік прышла на сямё ўдар нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Савецкая Армія, герачна абараняючы кожную падародную зямлі, нанесла ворагу цяжкія ўдары, вымывала яго сілы, зрывава яго стратэгічныя планы. Неўміручы славай пакрылі сабе стойкія савецкія пагранічнікі, бестрашныя байцы і камандзіры Вярэйскай крэпасці, пераможныя вайны—абаронцы Мінска, Магілёва, Гомеля і іншых гарадоў рэспублікі.

Па Вашаму закліку, таварыш Сталіне, беларускі народ, разам з усімі народамі СССР, з перамагаж дна вайны стаў на абарону Радзімы. Больш мільёна смяноў Беларускага народа ў радах Савецкай Арміі герачна змагаліся з ворагам на ўсіх франтах Вялікай Айчыннай вайны. 217 генералаў — смяноў Беларускага народа — загінулі ў бой бестрашныя савецкія вайны. За доблесць і мужнасць у барацьбе з фашысцкімі захопнікамі звыш 100 тысяч воінаў—беларусаў узнагароджаны ардаўнамі і медалямі СССР. 244 з іх уадастоены высокага звання Героя Савецкага Саюза.

У адказ на Ваш гістарычны зварот да народа звыш трыста тысяч беларускіх партызан і партызанак, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі (большавікоў) Беларусі, пры падтрыманні ўсяго Беларускага народа вялі бязлітасную партызанскую вайну супроць акупантаў у тылу ворага.

За гады Вялікай Айчыннай вайны партызанам Беларусі знішчылі сотні тысяч фашысцкіх захопнікаў, надарвалі 17 тысяч нямецкіх эшалонаў, тысячы танкаў, бронемашыны і аўтамабілі ворага. За доблесць, мужнасць і герызм, праўдзеныя ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, больш 80 тысяч партызан і партызанак узнагароджаны ардаўнамі і медалямі СССР. 70 партызанам Беларусі прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Неўміручую славу заслужылі легендарныя героі Айчыннай вайны, лепшыя сыны і дачкі Беларускага народа, доблесныя воіны Мікалай Гастала, Федасій Смалычкоў, Віктар Талацін, Леў Даватар, Валентын Дрозд, бестрашныя партызанкі Канстанціна Заслонаў, Ціхан Бузмакоў, Мікала Сіавіч, Рыма Шаршэва, Алена Коласова, Аляксандр Іванчанка і многія іншыя.

Вашы, таварыш Сталіне, заклікі да ўсепароднай вайны супроць нямецкіх захопнікаў, Вашы высокія апэні доблесных падзвігаў партызан Беларусі і заслуг Беларускага народа перад Радзімай натхнілі нас на свечынаўны барацьбу супроць фашысцкіх прыгнятальнікаў.

Беларускі народ з чэсцю праішоў праз усё выпрабаванні вайны. Ні крывымі гітлераўскі рэжым, ні карныя экспедыцыі не зламалі багата духу Беларускага народа, не прымуцілі нас схіліць сваю галаву перад ворагам. Беларускі народ ведаў і верыў, што Вы, наш лепшы друг і бацька, вызваліце Беларусь з фашысцкага ярма.

Дарагі таварыш Стаіне!

Выконваючы Ваш геніяльны стратэгічны план вызвалення савецкай зямлі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, Савецкая Армія нанесла ворагу рад сакрушальных удараў. Адным з іх быў пяты магутны ўдар савецкіх войск у 1944 годзе, у выніку якога была поўнаццо вызвалена Савецкая Беларусь.

Беларускі народ поўны глыбокай удзячнасці за сваё вызваленне ад нямецка-фашысцкага рабства нашай герачнай Савецкай Арміі, усім народам Савецкага Саюза і, перш за ўсё, рускаму народу, партыі большавікоў, Вам, дарагі наш правадыр, друг і бацька.

Вялікі савецкі народ перамог таку, што ён жыў, працаваў, выхоўваўся і змагаўся над Вашым, таварыш Сталіне, мудрым кіраўніцтвам.

Пасія пабеднаснага заканчэння вайны беларускі народ разам з усімі народамі СССР прыступіў да залечвання цяжкіх ран, нанесеных вайной, да мірнага сацыялістычнага будаўніцтва.

У азнаменаванне 30-годдзя Беларускай ССР, Совет Міністраў Саюза ССР і ЦК ВКП(б) пастанавілі:

1. Прысвоіць імя В. І. Леніна Беларускаму Дзяржаўнаму універсітэту, імя І. В. Сталіна—Мінскаму палітэхнічнаму інстытуту.
2. Прыняць прапанову ЦК ВКП(б) Беларусі і Совета Міністраў Беларускай ССР аб устаўнаўленні ў 1951 годзе ў г. Мінску ў азнаменаванне 30-годдзя рэспублікі манументальнай скульптуры таварыша Сталіна.
3. Давозіць ЦК ВКП(б) Беларусі і Совету Міністраў Беларускай ССР увесці ў 1951 годзе ў г. Мінску помнік воінам Савецкай Арміі і партызанам, загінуўшым у бах за вызваленне Беларусі.

4. Давозіць Совету Міністраў БССР у дні святкаванняў зрабіць закладку:

- a) клінічнай больніцы на 500 месцаў у г. Мінску;
- b) спецыяльнага дзіцячага дома санаторнага тыпу на 250 месцаў у Астрэйшкім Гародку для дзяцей-сірот савецкіх воінаў і партызан, загінуўшых у дні Вялікай Айчыннай вайны.
5. Міністэрству Узброеных Сіл СССР даручана прадставіць прапановы аб адкрыцці ў 1950 годзе ў г. Полацку ў будынку былога вадэлага корпуса Сувораўскага вучылішча для дзяцей загінуўшых воінаў Савецкай Арміі і партызан.

Дарагі таварыш Стаіне!

Выконваючы Ваш геніяльны стратэгічны план вызвалення савецкай зямлі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, Савецкая Армія нанесла ворагу рад сакрушальных удараў. Адным з іх быў пяты магутны ўдар савецкіх войск у 1944 годзе, у выніку якога была поўнаццо вызвалена Савецкая Беларусь.

Беларускі народ поўны глыбокай удзячнасці за сваё вызваленне ад нямецка-фашысцкага рабства нашай герачнай Савецкай Арміі, усім народам Савецкага Саюза і, перш за ўсё, рускаму народу, партыі большавікоў, Вам, дарагі наш правадыр, друг і бацька.

Вялікі савецкі народ перамог таку, што ён жыў, працаваў, выхоўваўся і змагаўся над Вашым, таварыш Сталіне, мудрым кіраўніцтвам.

Пасія пабеднаснага заканчэння вайны беларускі народ разам з усімі народамі СССР прыступіў да залечвання цяжкіх ран, нанесеных вайной, да мірнага сацыялістычнага будаўніцтва.

Нямецка-фашысцкія захопнікі нанеслі Беларуска велізарную шкоду. Яны спалілі і разбурылі 209 гарадоў і раённых цэнтраў, 2200 сёл, 10 тысяч прамысловых прадпрыемстваў, разграбілі ўсе калгасы, саўгасы, МТС, угналі і знішчылі каля 10 мільянаў гадоў работнай і прадуктыўнай жыцця.

Нямецкія акупанты разбурылі і разграбілі звыш двух тысяч навуковых і культурных устаноў Савецкай Беларусі. Фашысцкія варвары нанеслі рэспубліцы матэрыяльныя страты на 75 мільярд рублёў.

Нямецкая другая дзяржава, нямецкая капіталістычная краіна не маглі-б выжыць, пацесі такое разаранне, перацярпеўшы такі нябачаны пакуты. Але вялікая жыццятворчая сіла савецкага ладу! На дапамогу Савецкай Беларусі прышлі ўсе народы СССР, Саюзы Савецкіх Ураў.

Вашы гістарычныя прадначартавы, таварыш Сталіне, увасоблены ў піпгаданыя плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі, стаў праграмай барацьбы і працы ўсіх савецкіх людзей.

Герачнымі намаганнямі працоўных Беларусі, пры падтрыманні ўсіх савецкіх народаў, большасць прамысловых прадпрыемстваў рэспублікі ўжо адноўлена і з кожным днём павялічвае выпуск прадукцыі. Хутка пашыраецца і ўмацоўваецца наша паліўна-энергетычная прамысловасць. Стваряюцца новыя галіны прамысловасці—трактарная, аўтамабільная, лясная развіццёва станкабудаўнічая, машынавая, лясная прамысловасць, растуць прадпрыемствы па вырабу будаўнічых матэрыялаў. Хутка павялічваецца вытворчасць праметаў шырокага ўжытку.

Адраджэнцы разбураныя ворагам нашы сацыялістычныя гарады. Ужо адноўлена і навава пабудавана ў гарадах звыш 2 мільянаў 500 тысяч квадратных метраў жылёй плошчы. Сталіна Беларускай ССР горад Мінск — наспяхова аднаўляецца і ў недалёкім будучым стане адным з найбольш добраўпарадкаваных і прыгожых гарадоў Савецкага Саюза.

Беларускія сяляне, назаўважаны прытулку падняты фашысцкімі варварамі, цьер, дзякуючы велізарнай дапамозе Савецкага Урада, дзякуючы Вашым бацькоўскім клопатам, пераселены з зямлянак на навава адбудаваныя дамы. За чатыры гады пасля вызвалення Беларусі ад нямецкай акупанты пабудавана звыш 369.000 жылых дамоў, у якія перайшлі з зямлянак больш двух мільянаў чалавек.

Разараны акупантамі, даведзены да крайняй ступені заняпаду сельская гаспадарка Беларусі, у выніку самаадданы працы Беларускага сялянства і ўсё ўзроставай дапамогі Савецкай дзяржавы, наспяхова аднаўляецца і ідзе ўперу. Ажыццёвыя істатныя рашэнні лютаскага пленума ЦК ВКП(б), прапаўнікі сельскай гаспадаркі Беларусі амаль поўнаццо аднавілі даваенныя пасевыныя плошчы. У 1948 годзе БССР датамірна выканала план хлебнаарожнага, даўшы дзяржаве на 3 мільёны 600 тысяч пудоў збожжа больш, чым у 1940 даваенным годзе.

Дыш да вайны па Вашых, таварыш

Мы будзем рухаць уперад навуку, культуру, мастацтва рэспублікі, укараняць у вытворчасць лепшыя дасягненні навукі і тэхнікі, нястомна павышаць свой культурны ўзровень і палітычную свядомасць, авалодаць тэорыяй марксізма-ленінізма першым кампасам, які ўказвае нам шлях камунізму.

Мы выхвааем наша маладое пакал духу безаветнай адданасці справе нізма, падрыхтуем з савецкай высокакваліфікаваных прапаўнікоў сацыялістычнай гаспадаркі, стойкіх і мужных усякіх патрыятаў, здольных пераадоўваць усякія цяжкасці, дастойных змагаўся камунізм.

У дзень нашага ўсенароднага свята а ўрачыста запэўняем Вас, наш родны і любімы Іосіф Вісарыявіч, што беларускі народ яшчэ цвёрды згуртуе свае рады і авола большавіцкай партыі, авола геніяльнага прадзвельніка справы Леніна—Вялікага і мудрага правадара народаў таварыша Сталіна.

Урачыста гучаць над шырокім прасцягам Слова нашай любові і падзкі табе. Ты прымі, правадыр, іх, як нашу прысягу—

Мы ідзем тваім, большавіцкім шляхам. Будзем вернымі ў працы і ў барацьбе.

Дарагі правадыр! Сталіне, бацька любімы! Мы табе прысягаем, што днём і ўначы Тав-жа будзем ісці, як дагэтуль ішлі мы, Верагчы, быццам воля, зладзіці Радзімы—

Заваявы Кастрычніцкіх дзён берачы.

Бацька родны! Будзь паўны; мы авасейным прысягу, Маём сілу ў руках мы, аво зладзіці іе, Маём сэрцы, адданыя нашаму сплугу, Маём волю — у іх ты чытаеш адвагу, З нашых сэрцаў пазнаеш, што сыны мы твае.

Бацька родны! Ты ў працы спавоў не явеш, Светлы дзень камунізма ты бачыш з Брэжыя, Сваёй працай прыход ты яго валіжаеш. А мы везем, што першы ты нас правітаеш З камунізмам, янога чакае зямля.

Ты—настаўнік народаў, зямлі красаванне, Дык жыць нам на радасць, не лічы год.

Нібы сонца само, нібы яснае ранне, Дык прымі, дарагі правадыр, прывітанне. Што складае табе беларускі народ! Няхай жыць Савецкі Саюз—наша магутная сацыялістычная Радзіма—надзеяная апора дружбы, шчасця і славы народаў!

Няхай жыць герачныя савецкія народы! Няхай жыць вялікі рускі народ—старэйшы брат, друг і вызваліцель Беларускага народа!

Няхай жыць Усеагульная Камуністычная партыя (большавікоў), якая вядзе і арганізоўвае народы СССР па герачныя падзвігі ў імя перамогі камунізма! Няхай умяно наша бязмежны чародная любові і адданасці Вам, Іосіф Вісарыявіч, Вашы сілы многія, доўгія гады! Вялікаму Сталіну слава!

Амёрнізана і аднаўлена прын ята на сходах рабочых, налгасіам аднаасобнікоў, савецкай інтліге нцыі, усіх працоўных Беларускай ССР.

Аб узнагароджанні ардаўнамі і медалямі СССР работнікаў прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навуцы, культуры і мастацтва Беларускай ССР і ўдзельнікаў партызанскага руху ў Беларусі

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР, у сувязі з трыццацігоддзям аднаўленняй Беларускай ССР і дасягнутымі поспехамі ў развіцці і аднаўленні прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навуцы, культуры і мастацтва ўзнагароджаны работнікі Беларускай ССР. Ордэнам Леніна ўзнагароджаны — 168, ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцягу — 795, ордэнам «Знак пошты» — 1.314, медалем «За трудовую доблесть» — 1.178 і медалем «За трудовое отличие» — 1.029 чалавек.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР ўзнагароджаны таксама партызаны Беларускай ССР за доблесць і мужнасць, выяўленыя ў партызанскай барацьбе супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў і асаблівых заслугі ў развіцці партызанскага руху ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны.

У ліку ўзнагароджаных: ордэнам Леніна — 131, ордэнам Чырвонага Сцягу — 2.216, ордэнам Айчыннай вайны 1-ай ступені — 1.972, ордэнам Айчыннай вайны 2-ой ступені — 2.677, ордэнам Чырвонай Звязды — 6.785, ордэнам Славы III ступені — 1.037, медалем «За адвагу» — 3.021 і медалем «За баявыя заслугі» — 2.488 чалавек.

Аднаасова Указам Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР за выслугу безадорную работу ўзнагароджаны настаўнікі школ Беларускай ССР рожнага ордэнам Леніна — 12, Працоўнага Чырвонага Сцягу — 119, медалем «Знак пошты» — 119, медалем «За трудовую доблесть» — 228 чалавек.

Аб 30-годдзі Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі

Даклад Старшыні Савета Міністраў БССР тав. А. Е. КЛЯШЧОВА на юбілейнай сесіі Вярхоўнага Савета БССР 1 студзеня 1949 года

Таварышы!
Сёння споўнілася 30 год з дня ўтварэння Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Стаўнае трыццацігоддзе Беларускай савецкай дзяржавы—вядомае свята беларускага народа. Разам з намі гэтак свята адзначаюць усе народы нашай цудоўнай савецкай Радзімы.

3 гады мінулага стагоддзя вызвалілі барацьба працоўных мас нашай краіны ўзначаленай рускім пролетарыятам пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна. Пасля з рускім народам беларускі народ змагаўся супроць агрэсівага ворага—імпэрыялізму і капіталізму. Разам з рускім народом беларускі народ прайшоў праз тры эпохі. Сумесная барацьба працоўных мас Расіі на чале з рускім пролетарыятам супроць эксплуатацыйнага прыватнага капіталізму і ўсталявання ўлады Саветаў—новы тып дзяржавы—соцыялістычнай дзяржавы рабочых і сялян, адкрыла новую эпоху ў гісторыі чалавечай эпоху сацыялізму.

«Савецкая ўлада»,—указаў Ленін,—«ёсць шлях да сацыялізму, знойдзены масамі працоўных, і таму—правільны і таму—непераможны» (Дзённ. т. XXIV, стар. 201). Вялікая савецкая рэвалюцыя вызваліла народы нашай краіны ад сацыяльнага і нацыянальнага ўціску, забяспечыла ім сапраўдную свабоду, раўнапраўе і незалежнасць, умацавала пераможную дзяржаву і брацкае супрацоўніцтва працоўных усіх нацыянальнасцей, згуртавала іх вакол рускага народа, які вядучы сілы ў барацьбе за сацыялізм.

Стварэнне, развіццё і ўмацаванне Беларускай савецкай дзяржавы сталі магчымымі толькі ў выніку Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, толькі ў выніку пераможнага ажыццяўлення прызначанага Леніна—Сталіна, пад мудрым кіраўніцтвам якіх была створана Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспубліка.

У дзень 30-годдзя БССР беларускі народ вызваўе пацудзі ўдзячнасці таму, з чым ім звязана ўся гісторыя Беларускай савецкай дзяржавы, усе яе поспехі і дасягненні, таму, чыя вялікая мудрасць і наважычы гены вырабавалі Беларусь і ўвесь савецкі народ ад нямецка-фашысцкага нашествя,—нашаму праўдзюму і настаўніку, лешаму другу і бацьку—Іосіфу Вісар’янавічу Сталіну (Бурныя, працяглыя апладысменты). Усе ўстаюць. «Вялікім таварышу Сталіну ўра!» «Няхай жыве таварыш Сталін!».

Толькі пры пастаянным дапамогу ўсіх народаў Савецкага Саюза і ў першую чаргу вялікага рускага народа, пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі—партыі Леніна—Сталіна, беларускі народ змог набыць сваю дзяржаўнасць, адстаяць свабоду і нацыянальную незалежнасць, ператварыў Беларусь у перадавую савецкую індустрыяльна-аграрную рэспубліку, забяспечыў росквіт нацыянальнай культуры, сацыялістычнай на аснове Беларускай культуры.

З горадзім азіраючыся на пройдзены шлях, беларускі народ поўны вялікай удачнасці партыі большавікоў, генальным праўдзівым сацыялістычнай рэвалюцыі—Леніну і Сталіну, пад мудрым кіраўніцтвам якіх была створана Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспубліка.

У дзень 30-годдзя БССР беларускі народ вызваўе пацудзі ўдзячнасці таму, з чым ім звязана ўся гісторыя Беларускай савецкай дзяржавы, усе яе поспехі і дасягненні, таму, чыя вялікая мудрасць і наважычы гены вырабавалі Беларусь і ўвесь савецкі народ ад нямецка-фашысцкага нашествя,—нашаму праўдзюму і настаўніку, лешаму другу і бацьку—Іосіфу Вісар’янавічу Сталіну (Бурныя, працяглыя апладысменты). Усе ўстаюць. «Вялікім таварышу Сталіну ўра!» «Няхай жыве таварыш Сталін!».

Толькі пры пастаянным дапамогу ўсіх народаў Савецкага Саюза і ў першую чаргу вялікага рускага народа, пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі—партыі Леніна—Сталіна, беларускі народ змог набыць сваю дзяржаўнасць, адстаяць свабоду і нацыянальную незалежнасць, ператварыў Беларусь у перадавую савецкую індустрыяльна-аграрную рэспубліку, забяспечыў росквіт нацыянальнай культуры, сацыялістычнай на аснове Беларускай культуры.

З горадзім азіраючыся на пройдзены шлях, беларускі народ поўны вялікай удачнасці партыі большавікоў, генальным праўдзівым сацыялістычнай рэвалюцыі—Леніну і Сталіну, пад мудрым кіраўніцтвам якіх была створана Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспубліка.

У дзень 30-годдзя БССР беларускі народ вызваўе пацудзі ўдзячнасці таму, з чым ім звязана ўся гісторыя Беларускай савецкай дзяржавы, усе яе поспехі і дасягненні, таму, чыя вялікая мудрасць і наважычы гены вырабавалі Беларусь і ўвесь савецкі народ ад нямецка-фашысцкага нашествя,—нашаму праўдзюму і настаўніку, лешаму другу і бацьку—Іосіфу Вісар’янавічу Сталіну (Бурныя, працяглыя апладысменты). Усе ўстаюць. «Вялікім таварышу Сталіну ўра!» «Няхай жыве таварыш Сталін!».

Толькі пры пастаянным дапамогу ўсіх народаў Савецкага Саюза і ў першую чаргу вялікага рускага народа, пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі—партыі Леніна—Сталіна, беларускі народ змог набыць сваю дзяржаўнасць, адстаяць свабоду і нацыянальную незалежнасць, ператварыў Беларусь у перадавую савецкую індустрыяльна-аграрную рэспубліку, забяспечыў росквіт нацыянальнай культуры, сацыялістычнай на аснове Беларускай культуры.

З горадзім азіраючыся на пройдзены шлях, беларускі народ поўны вялікай удачнасці партыі большавікоў, генальным праўдзівым сацыялістычнай рэвалюцыі—Леніну і Сталіну, пад мудрым кіраўніцтвам якіх была створана Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспубліка.

У дзень 30-годдзя БССР беларускі народ вызваўе пацудзі ўдзячнасці таму, з чым ім звязана ўся гісторыя Беларускай савецкай дзяржавы, усе яе поспехі і дасягненні, таму, чыя вялікая мудрасць і наважычы гены вырабавалі Беларусь і ўвесь савецкі народ ад нямецка-фашысцкага нашествя,—нашаму праўдзюму і настаўніку, лешаму другу і бацьку—Іосіфу Вісар’янавічу Сталіну (Бурныя, працяглыя апладысменты). Усе ўстаюць. «Вялікім таварышу Сталіну ўра!» «Няхай жыве таварыш Сталін!».

Толькі пры пастаянным дапамогу ўсіх народаў Савецкага Саюза і ў першую чаргу вялікага рускага народа, пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі—партыі Леніна—Сталіна, беларускі народ змог набыць сваю дзяржаўнасць, адстаяць свабоду і нацыянальную незалежнасць, ператварыў Беларусь у перадавую савецкую індустрыяльна-аграрную рэспубліку, забяспечыў росквіт нацыянальнай культуры, сацыялістычнай на аснове Беларускай культуры.

З горадзім азіраючыся на пройдзены шлях, беларускі народ поўны вялікай удачнасці партыі большавікоў, генальным праўдзівым сацыялістычнай рэвалюцыі—Леніну і Сталіну, пад мудрым кіраўніцтвам якіх была створана Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспубліка.

бескароўны, кожны чацверты — не меў драбнай жывёлы — авечак і свіней.
Настаха і галечка нававалі ў беларускія вёскі. Сяляне адной з валастей омылі і цёскай гуверні ў сваёй скарце псалі:
«Вясной у мюхт (смялі) кавала, чарствага хлеба дасяліца дзямям на ласунак... Многі маладзі людзі не думалі жаніцца (дм і нямыслі), бачыць, як цяжка пракарміць сямя». (Часопіс «Правос», 1905 г.).

Вяснова беднага і сярэдняе сялянства жорстка эксплуатаваліся, голад і настаха гналі селяніна ў кабылу да памешчыка і кулака, у паддэншчыкі і батракі. У пошукі кавала хлеба тысячы селяне кожны год ішлі ў Беларусь на заробкі ў іншыя губерні Расіі, перасяляліся ў Сібір і змёртывалі за граніцай. За 50 год да рэвалюцыі 1,5 мільёна чалавек пакінула Беларусь у пошуках лепшай долі.

Прамысловы дарэвалюцыйнай Беларусі была слабая і адстае. Пераважалі драбныя прадпрыемствы шаўсатужагата тыпу з самай прымітыўнай тэхнікай.

Рабочы клас Беларусі ўключаў жорстка эксплуатаваўся. 15—16-гадзінныя рабочыя дзён, жалівыя антысанітарныя ўмовы працы пры мізэрнай зарплате характарызавалі жыццёвы ўзровень рабочых мас Беларусі.

Беларускі народ цярпеў цяжкі нацыянальны прыціт. Царызм забараняў друку літаратуру на беларускай мове, а таксама існаванне беларускіх школ і тэатраў. Нацыянальная годнасць беларускага народа таптавалася царызмам, памешчыкамі і капіталістамі, беларуская мова лічылася халонскай, мужыцкай; больш 80 проц. насельніцтва Беларусі было непісьменным.

Працоўны Беларусі вялі настому барацьбу супроць сваёй прыгнетаўшчыкаў. Гісторыя беларускага народа — гэта бесперапынная барацьба супроць царызма, памешчыкаў, капіталістаў, супроць імпаўэральных захопнікаў. У гэтай барацьбе беларускі народ не быў адзіноч. Вялікі рускі народ заўсёды аказваў нашаму народу магучую падтрымку і дапамогу.

Гістарычны шлях нашага народа песна звязан з гісторыяй брацкага рускага народа. (Працяглыя апладысменты). Гэта — шлях сумеснай барацьбы за знішчэнне класавата прыгнетаўшчыка, за свабоду і незалежнасць народаў нашай Радзімы.

На гэтым шляху складалася брацкая дружба паміж рускім, украінскім, беларускім і ўсімі брацкімі народамі, якія ў песным адзінстве адстаялі незалежнасць сваёй агучнай Радзімы—Расіі, грамад і палчымі чымі імешчых, польскіх, шведскіх, французскіх і другіх імпаўэральных захопнікаў. Толькі аб’явіліся на брацкую дапамогу рускага народа, беларускі народ змог адстаяць сваё існаванне, захаваць сваю мову і культуру.

Святы культуры заўсёды ішоў ў Беларусь з усходу — ад вялікага брацкага рускага народа.

У барацьбе за ўсталяванне і ўмацаванне савецкай улады ў Беларусі і ў гарадзім бітвах у гады грамадзянскай вайны, беларускі народ, пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі, з горадзім і часцю адстойваў і абараняў вялікі заваявы Кастрычніцкай, сваю сацыялістычную айчыну, сваю свабоду і незалежнасць.

Пасля перамогі Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі большавіцкай партыі, В. І. Ленін і І. В. Сталін, выражаючы волю і спадзяванні беларускага народа, стварылі Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспубліку.

Стварэнне і ўмацаванне Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі адбылася ў цяжкай і складанай абстаноўцы, звязанай з двухаровай акупацыяй тэрыторыі Беларусі спачатку нямецкімі, а затым беларускімі акупантамі.

Пасля выгнання нямецкіх захопнікаў з Беларусі, на прапанову В. І. Леніна і І. В. Сталіна, Цэнтральны Камітэт РКП(б) у снежні 1918 года прыняў рашэнне аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Рашэнне ЦК РКП(б) аб стварэнні БССР з’явілася найважнейшым працягненнем настомых клопатаў партыі большавікоў аб беларускім народе.

Ажыццяўляючы рашэнне ЦК РКП(б) аб стварэнні БССР, шоста канфідэнцыя РКП(б) Паўночна-Заходняй вобласці на сваім першым паседжанні 30 снежня 1918 года прыняла пастанову аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі і аб’явіла сабе першым з’ездам Камуністычнай партыі большавікоў Беларусі.

У звароне першага з’езда КП(б)Б да працоўных Беларусі гаварылася:
«Пад сцягам камуністычнай партыі мы — рабочыя і сяляне — вялі барацьбу за сваё вызваленне ад ускага прыгнёту і эксплуатацыі.
Пад сцягам камуністычнай партыі (большавікоў) нараджаецца цяпер наша маладая рэспубліка і пад сцягам гэтай партыі мы пастроім у ўжыванні рады, каб змагацца... за перамогу рабоча-сялянскай справы».

1 студзеня 1919 года быў аб’яўлены Маніфест Часовага Рэвалюцыйнага Урада Беларусі, які абвясціў утварэнне Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Першы з’езд Саветаў Беларусі, які адбыўся 2—4 лютага 1919 года, заканадаўча аформіў утварэнне БССР і прыняў першую Канстытуцыю Савецкай Беларусі. Першы з’езд Саветаў Беларусі, выражаючы волю працоўных, звернуўся з заклікам аб усталяванні брацкіх федэратыўных сувязей з РСФСР і другімі савецкімі рэспублікамі.

Таварыш Сталін, ацэньваючы рашэнне з’езда Саветаў Беларусі, пісаў:
«Дабравольны саюз працоўных усіх незалежных савецкіх рэспублік... Гэта імёна той шлях аб’яднання народаў, аб якім увесь час шырдыла савецкая ўлада і які дае цалер сваё добры вынік» (І. В. Сталін, Творы, т. 4, стар. 228).

Рашэнне першага з’езда Саветаў Беларусі аб дабравольным саюзе працоўных усіх незалежных савецкіх рэспублік нанесла сакрушальны ўдар на контравольныя нацыяналісты, якія прававалі адраваць беларускі народ ад вялікай брацкай сям’і народаў Савецкай Расіі, арганізаваць «аўтаномную» буржуазную Беларускай рэспубліку і тым самым зноў аддаць працоўныя масы ў кабылу памешчыкам і капіталістам, ператварыў Беларусь у калонію імпаўэральных захопнікаў.

Старшыня ЦВК Я. М. Свардаў, які прысутнічаў на першым з’ездзе Саветаў Беларусі, абвясціў паставу ЦВК «Аб прызнанні незалежнасці БССР» і ад імя ЦК большавіцкай партыі, Леніна і Сталіна запыніў з’езд, што Савецкая Расія заўсёды аказвае брацкую дапамогу маладой Беларускай рэспубліцы.

У суровыя гады вайны з інтэрвентамі беларускі народ, разам з усімі народамі нашай краіны, гарадзім змагаўся супроць беларускіх банд Шындускага і іх прыслужнікаў — беларускіх нацыяналістаў. Сваім вызваленнем ад беларускіх палчымічэй беларускі народ абавязаны доблеснай Чыронай Арміі, брацім намаганям усіх народаў нашай краіны і, перш за ўсё, вялікага рускага народа, гарадзім партыі большавікоў і яе праўдзімам—Леніну і Сталіну. (Працяглыя апладысменты).

30 год існавання Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі—гэта слаўны шлях барацьбы і перамог беларускага народа.

Усе заваявы і дасягненні беларускага народа ў прамысловасці, у сельскай гаспадарцы, у росце культуры і матэрыяльнага добрабыту народа звязаны з імёнамі Леніна і Сталіна, атрыманым пад кіраўніцтвам Усеагульнай Камуністычнай партыі (большавікоў) і неразрыўна звязаны з гістарычнымі заваявымі і дасягненнямі ўсяго савецкага народа.

Закончыўшы адзіленне разбуранай вайной народнай гаспадаркі, народы Савецкага Саюза пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі прыступілі да індустрыялізацыі нашай краіны на аснове сталінскіх пяцігодных планаў.

Сацыялістычная індустрыялізацыя нашай краіны, ажыццяўлена на планах таварыша Сталіна, вывела ў мінулым адстаўку ў прамысловых адносінах Расію на шырокі шлях развіцця ўсёй народнай гаспадаркі.

Дзякуючы ажыццяўленню ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, прамысловасць Беларусі развілася значна болей хуткімі тэмпамі, чым прамысловасць усяго Савецкага Саюза. Тэмпы прыросту прама-словай прадукцыі Беларускай ССР у гады першага пяцігоддзя былі ў 2 разы вышэй, чым у сярэднім па СССР. Ужо ў 1932 годзе аб’ём прама-словай вытворчасці БССР павялічыўся ў параўнанні з 1913 годам амаль у 10 разоў пры сярэднім павелічэнні прама-словай вытворчасці па ўсёму Савецкаму Саюзу ў 3,3 раза.

За гады перадавання сталінскіх пяцігодкаў у Беларусі створана буйная, асваеная на перадавой тэхніцы прамысловасць. Напрадзілі Вялікай Айчыннай вайны ўдзяльнае вага прама-словай прадукцыі ў агульным аб’ёме прадукцыі прама-словай і сельскай гаспадаркі ўсходніх абласцей БССР павялічылася з 25 проц. у 1913 годзе да 80 проц. у 1940 годзе, і прама-словасць стала рашаючым фактарам у развіцці ўсёй галіў народнай гаспадаркі Беларускай ССР.

Магутнасць электрастанцый у 1940 годзе перавысіла ўзровень 1913 года ў 24 разы, а выпрацоўка электраэнергіі — у 100 разоў.

За гады савецкай улады шырокае развіццё атрымала тарфяная прама-словасць. На аснове велізарных запасаў торфу ў Беларусі створана надзейная паліўная база. У 1940 годзе было здабута торфу ў 226 разоў больш, чым у 1913 годзе.

Замест існаваўшага да рэвалюцыі значнай, драбнай саматужнай вытворчасці пеглы і вапы ў Беларусі за гады сталінскіх пяцігодкаў вырастае буйная прама-словасць будаўнічых матэрыялаў з аб’ёмам вытворчасці пеглы ў 1940 годзе каля 300 млн штук, з дзюма буйнымі заводамі на вырабу цэменту і заводам высокамеханізаванай вытворчасці асновага шкла.

Драбныя дарэвалюцыйныя металарамонтныя прадпрыемствы былі заменены абудаванымі за гады сталінскіх пяцігодкаў буйнымі прадпрыемствамі металаапрацоўчай прама-словасці, заводамі станкабудаўніцтва і машынабудаўніцтва. Прадукцыя метала-

апрацоўчай прама-словасці ў 1940 годзе перавысіла за сем прадукцыі 1913 года ў 60 разоў.

Дзякуючы штодзённым клопатам вялікага Сталіна аб прама-словай развіцці Беларускай ССР наша рэспубліка вышла ў рады перадавых індустрыяльных рэспублік Вялікага Савецкага Саюза. Удзяльнае вага прама-словай вытворчасці БССР у агульным аб’ёме прама-словай вытворчасці СССР павялічылася больш, чым у 2 разы. У 1940 годзе наша рэспубліка вырабляла 10 проц. усёй савецкай вытворчасці металаапрацоўчых станкоў, 28,9 проц. запалак, 36,2 проц. фанеры.

У кожным наважычы індустрыяльнага росту нашай рэспублікі, у кожным новым абудаваным прама-словам прадпрыемстве беларускі народ бачыць першы за ўсё брацкаўскія клопаты нашай партыі, вялікага Сталіна аб беларускім народе.

Мы поспехі нашы ў баях здобывалі, да радасці партыі нас прывяла, Вучылі вялікі Ленін і Сталін, А дружба народаў нам сілу дала. Развіццё лапцуй і пазыцыя была. Нам рускі рабочы, як брат, дапамог. І наша краіна з брацкаўскай падмогі Наспына да новых ідэ перамог.

Ажыццяўленне сталінскага плана індустрыялізацыі забяспечыла пераўзброенне сельскай гаспадаркі нашай краіны. Драбная сялянская гаспадарка Беларусі, які ўсяго Савецкага Саюза, была пераўзброена на рынкі сацыялістычнай механізаванай калгаснай сельскай гаспадаркі. К 1941 годзе ў Беларусі было створана 337 МТС. Замест сямей тысяч чох на шырокіх пра-сторках беларускай зямлі ў 1940 годзе працавала звыш 10 тысяч трактараў, звыш 1,5 тысяч камбайнаў і дзсяткі тысяч іншых сельскагаспадарчых машын.

Калектывізацыя сельскай гаспадаркі БССР, узброенне калгаснаў перадавой машынаў тэхнікай, украенне дасягненняў савецкай аграрна-тэхнічнай навуцы забяспечылі небывалым ўдэям прадукцыйнасці сія вёскі. Нягледзячы на ​​важылы зборы і тавар-насць сельскай гаспадаркі. Зборы збожжа ў калгаснах БССР за першыя з 1933 па 1941 год павялічыліся на 44 млн. пудоў. Змянілася структура пасевных палочкаў. К 1940 году пасевы пшаніцы ўраслі больш, чым у 5 разоў у параўнанні з 1913 годам, тэхнічных культур — у 2,6 раза, бульбы — у 2 разы, шматгадовых траў — у 3,5 раза. Значна павялічылася нагадоўе жыццём. У многа разоў павялічы-ліся плошчы пад калгаснымі садамі. Многія калгасы Беларускай ССР да вайны сталі мільянерамі.

Бесперапынна раслі прыбыткі калгаснікаў на прададні. Калгасны лад вызваў і сялян ад галечы, голаду і церы. У вёсцы з’яві-лася шмат клубаў, хат-чытальні, бібліятэк, кіно. Была праведзена вялікая работа па электрафікацыі вёскі, і лампачка лічба засвіцілася ў тысячх калгасных дамоў.

За выдатны поспехі ў развіцці сельскай гаспадаркі і прама-словасці Беларусь была ўзнагароджана ордэнам Леніна.

Поспехі сацыялістычнага будаўніцтва ў Беларусі, перамога калгаснага ладу стварылі магчымасць ва ўсім аб’ёме паставіць пытанне аб асушэнні балот. Балоты—у мінулым крыніца галечы і хвароб—у выніку іх асушэння ператвараліся ў высокаўра-дзяльнае жыццё. Ужо к 1941 годзе ў Беларусі было асушана 270 тысяч гек-тараў балот і забалочаных зямель. На асушаных плошчах калгасы абраі рекорды ўраджаі збожжа, тэхнічных культур і траў.

У 1941 годзе Урадам Саюза па ініцы-ятыве таварыша Сталіна быў прынят план асушэння 4 млн. гектараў беларускіх ба-лот. Беларускі народ з поўнай падставой назваў гэты план вялікім сталінскім пла-нам. Ажыццяўленне яго адкрывае перад калгасным сялянствам, перад усім нашым народам грандыёзныя перспектывы павы-шэння прадукцыйнасці ўсёх галіў сельскай гаспадаркі і росту эканамічнага добрабыту працоўных.

За гады савецкай улады нябачанага рос-квіту дасягнулі культура, літаратура і ма-стацтва беларускага народа. Напрадзілі Вялікай Айчыннай вайны ў рэспубліцы налічвалася звыш 11.700 школ, у якіх на-вучалася каля 1,7 млн. дзяцей. Непісьмен-насць сярод насельніцтва ўсходніх аблас-цей была ліквідавана амаль поўнасцю. Колькасць пачатковых школ у параўнанні з дакастрычніцкім перыядам вырасла ў 2 з лішнім разо, сярэдніх—у 17 разоў, а колькасць вучняў—у 6,6 раза.

У масавых бібліятэках і чытальных за-стаўках звыш 5 млн. тамоў кніг. У ре-спубліцы працавала каля 4 тысяч клубаў і хат-чытальні, 4127 бібліятэк, 20 тэатраў, 773 кіностаноўкі.

Да рэвалюцыі Беларусь не мела сваіх вы-шэйшых навуковых устаноў. Перад вай-ной у нас працавала ўжо 25 ВНУ, 112 тэхнікумаў. Яны далі нашай рэспубліцы дзсяткі тысяч спецыялістаў вышэйшай і сярэдняй кваліфікацыі. У Беларусі да 1917 года не было навукова-даследчых устаноў. У 1940 годзе іх ужо налічвалася 47. Была створана Акадэмія навуц—цэнтр навукова-даследчай думкі ў рэспубліцы. За гады савецкай улады ў рэспубліцы вы-шла 17 тысяч назваў кніг агульным тыра-жом 154 млн.

Пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі ў Беларусі былі вызваны шматлікія кадры савецкай нацыянальнай інтэлігенцыі, якая вышла з народа і кроўна звязана з ім.

Аб росце кадраў беларускай нацыяна-льнай інтэлігенцыі і разам з тым аб куль-турным ураўні нашай вёскі можна мерка-ваць хоць-бы на прыкладу беларускай вёскі Міхалкі, Палескай вобласці, у якой да рэ-валюцыі быў адзін настаўнік. Інтэлігенцыя складалася з папа, дзятка, валаснога пісара і акцызнага. Зараз у вёсцы Міхалкі ёсць сямігадовая школа, у якой працуюць 11 настаўнікаў, ёсць урачэбны пункт з урачом, фельчарам, акушаркай і дзюма медэстрамі, заветуецца за фельчарам і зэахнікамі, участковы аграном. У вёсцы працуе хата-чытальня з бібліятэкай, калгасны клуб. За гады савецкай улады з вёскі Міхалкі вырас вялікі атрад інтэлі-генцыі—45 настаўнікаў, 18 медработнікаў, 7 спецыялістаў сельскай гаспадаркі, 27 афіцэраў, у тым ліку 2 палкоўнікі і 1 генер-ал, 2 інжынеры, пісьменнік, кампазітар, артыст. 4 ураджэнцы гэтай вёскі атрыма-лі вучоныя ступені кандыдатаў тэхнічных, філасофскіх і гістарычных навук.

Гэта далёка не адзінаквы прыклад. Такі наважычы росквіт нацыянальнай на форме, сацыялістычнай на зместу куль-туры стаў магчымым у выніку таго, што савецкая дзяржава, большавіцкая партыя не шкадавала на гэта ні сродкаў, ні сіл. За гады савецкай улады дзяржава з года у год павялічвала бюджэтыны асінаванні на адукацыю. Толькі за 10 год—з 1929 па 1939 год—асінаванні на народную асвету павялічыліся на дзюма насельніцтва ў 15,5 раза.

Карэным чынам змянілася і духоўнае аблічча савецкага народа. Змяняючы рэ-чаіснасць, савецкія людзі ў гэтай вялікай рабоце змянілі і саміх сябе.

«Трэба вызнаць,—таварыш та-варыш В. М. Молатаў у дакладзе аб 30-годдзі Вялікай сацыялістычнай са-цыялістычнай рэвалюцыі,—што важ-нейшай заваявай нашай рэвалюцыі з’яўляецца новае духоўнае аблічча і ідэйны рост людзей, які савецкіх па-трымаў. Гэта адносіцца да ўсёх са-вецкіх народаў, як да горада, так і да вёскі, як да людзей фізічнай пра-цы, так і да людзей разумовай пра-цы. У гэтым заключаецца сапраўды най-вялікі поспех Кастрычніцкай ре-валюцыі, які мае сусветна-гістарыч-нае значэнне».

Партыі большавікоў, якая накіроўвае і арганізуе маральнае выхаванне народа, з’явілася сапраўдным выхавальнікам са-вецкіх людзей у самым глыбокім і высока-родным значэнні гэтага слова. Яе вялікія клопаты вырашчаны мільёны і мільёны сапраўды новых людзей з новымі высокімі маральнымі якасцямі: сацыялістычнымі ад-носінамі да працы, арганізаванасцю і ды-сцыплінаванасцю, патчудым дружбаў і брацкага супрацоўніцтва з усімі народамі нашай краіны, непахіснай стойкасцю, хра-брасцю, адвагай, беззастэтай любоўю да Радзімы і нявінаю да яе ворагаў, адданасцю сваёму Ураду, партыі і таварышу Сталіну.

